

Skorzeny

Život na hraně

Roman
Čilek

Skorzeny

Život na hraně

Skorzeny
Život na hraně

Roman
Cílek

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Copyright © Roman Cílek, 2016

Cover © Lukáš Tuma, 2016

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, 2016

ISBN 978-80-7557-282-0 (pdf)

**KAŽDÁ SKUTEČNOST JE SLOŽITĚJŠÍ
NEŽ MOŽNOSTI JEJÍHO ZOBRAZENÍ.**

Robert Kvaček

PROLOG

**„Zblízka, velmi zblízka jsem viděla
Skorzenyho zjizvený obličej...“**

„Dodnes mám ten obraz před očima,“ vyprávěla na sklonku devadesátých let minulého století, nedlouho před svou smrtí, paní Ludmila Řičicová-Uhlířová, a za okny jejího bytu byla Farní ulice v pražských Střešovicích. „Bylo tehdy pozdní jaro šestačtyřicátého roku a na půdě bývalého nacistického koncentračního lágru Dachau nám v odděleném sektoru americké výzvědné služby přidělili vyslyšací místnost tak malou, že tvář osmatřicetiletého robustního muže, který se jmenoval Otto Skorzeny, se nacházela snad pouhý metr od mé. Jako civilní zaměstnankyně kontrašpionážního, tedy obranného zpravodajství hlavního štábu československého ministerstva národní obrany, jsem v něm samozřejmě vnímala především bezohledného válečného zločince, jenomže mi také bylo něco málo přes pětadvacet let a musím dnes už s úsměvem přiznat, že z čistě ženského pohledu to byl chlap nesporně přitažlivý. A ten zkušený darebák to brzy vycítil a po celou

dobu skoro až okázale dával najevo, že vnímá spíš mne než mého nadřízeného majora Staňka, který výslech vedl, zatímco já se starala o překlad otázek i odpovědí a podrobný zápis. No, zvládla jsem to, musela jsem, pocházím z důstojnické rodiny masarykovského ražení, za okupace jsme si prožili své, a také jsem si v té chvíli připomněla úder pendreku, který bolestivě poznamenal má záda v listopadu 1939, když nás hitlerovci vyháněli z budovy pražské filozofické fakulty. Odvrátila jsem tedy od něho pohled, tvářila se lhotejně a věnovala se svým papírům. Rozhodně jsem nechtěla připustit, aby si mohl myslet, že on, který byl v posledních letech zvyklý velet při akcích, jež svým způsobem vstoupily do historie, je i v tomhle výslechovém kamrlíku pánem situace.“

Celé se to tehdy v Dachau odehrávalo dost zvláštně.

Výslech, který zde majoru Staňkovi na základě předběžné žádosti jeho nadřízených povolili, měl – jak to lze vyčíst i z tajného úředního záznamu – omezený a důkladně kontrolovaný průběh. Američané prostě dávali najevo, že Skorzenyho, který patřil k zákulisní elitě „třetí říše“ a mohl by, pokud by chtěl, objasnit četná tajemství, považují výhradně za svého zajatce.

A ještě tu bylo cosi navíc.

Nedlouho předtím došlo přece ke „štěchovické aféře“.

Shrneme-li tuto událost do podstaty, jednalo se o to, že 11. února 1946 dorazila k Hradištku u Štěchovic, kde měli Němci za okupace vojenský výcvikový prostor, tajná výprava. Deset Američanů, dva Francouzi a zajatý esesák jménem Aschenbach. Dva dny perné práce tu čekaly především americké pyrotechniky, přičemž Aschenbach, někdejší příslušník zvláštního komanda z SS divize Das Reich, které tu bedny s archivními materiály zhruba před rokem zakopávalo, jim při tom byl svědomitým rádcem. Poté tři plně naložená nákladní auta odjela směrem na západ. Cílem cesty byl Frankfurt nad Mohanem. To už se však československé úřady o téhle prapodivné akci dozvěděly, následoval diplomatický protest a Američané 3. března bedny s převážnou částí jejich obsahu museli vrátit. Navenek se tedy za touto „politováníhodnou nehodou“ učinila tlustá čára, ale rozhodně se tím vztahy mezi československými a americkými zpravodajci citelně narušily.

A tomu zřejmě odpovídal i přístup k majoru Staňkovi a jeho servisní spolupracovníci. Padlo jasné určení, že zajatce je možné kromě identifikačních údajů vyslyšet pouze ve věci jeho případného podílu na dění, k němuž došlo na území někdejšího Protektorátu Čechy a Moravy. Jmenovitě se jednalo o mnoha hrůznými zločiny zatíženou činnost Skorzenymu podřízených stíhacích svazů SS (Jagdverbände). Téma „štěchovického archivu“, které mohlo se Skorzenym jako Hitlerovým specialistou na zvláštní operace tak či onak souviset, bylo zcela zamítnuto. A aby se zajistila plná kontrola této jednostranně zformulované dohody, byl přísedícím při výslechu americký zpravodajský důstojník, jehož rodinné kořeny pocházely zřejmě ze Sudet, protože obstojně ovládal češtinu i němčinu.

„Můžete začít,“ vyzval Američan.

Nejprve se vyřádily formality.

Major Staněk nadiktoval slečně Uhlířové rámcový popis vyslychané osoby. Postava: 196 centimetrů výšky, rozložitá ramena. Hranatá hlava, kolmé čelo, přes jehož celou šíři probíhají tři vodorovné rýhy, jizvami po sečných ranách je poznamenána i levé část obličeje. Oči šedozelené, vlasy temně plavé, pleť opálená, brada vyklenutá, na ústech další zřetelná jizva po sečné ráně, mířící šikmo od levého koutku směrem dolů.

Potom padla první otázka: „Vaše jméno?“

Odpověděl s měkkým vídeňským přízvukem: „Otto Skorzeny. Před válkou jsem k tomu připojoval titul inženýr, ale to asi není nyní důležité.“

„Používal jste i jiných jmen?“

Usmál se a pokusil se navodit uvolněnou atmosféru: „Jistě. V naší branži jde přece o běžnou věc. Vyžadovala-li to tedy situace, byl jsem například Hansem Müllerem, doktorem Wolffem a bůhvíkým ještě jiným.“

„Datum a místo narození?“

„Dvanáctý červen 1908, Vídeň.“

„Byl jste členem nacistické strany (NSDAP) a SS?“

„Ano. V NSDAP jsem byl od roku 1932 veden pod číslem 1 083 671, v SS od roku 1934 – členské číslo 29 579.“

„Jaká byla vaše nejvyšší dosažená hodnost v SS?“

„Obersturmbannführer.“

„Dá se to v převodu na hodnosti v armádě označit za postavení plukovníka?“

„Ano.“

„Přikročme nyní k problematice budování takzvaných stíhacích svazů SS. Kdo vás tímto úkolem pověřil?“

„Rámcové rozhodnutí pocházelo přímo od Hitlera a reichsführera SS Himmlera. Počáteční kroky se učinily již v roce 1943, důrazněji se pak pokračovalo v roce následujícím, kdy válečné postavení Německa začalo mít kritickou podobu a naše jednotky byly na mnoha místech fronty nuceny ustupovat... V květnu 1944 měly prapory až do označení 502 po 250 mužích. V září 1944, tedy poté, co se situace zhoršila úspěšnou invazí anglo-amerických sil v Normandii a jejich postupem přes západní Evropu směrem k německým historickým hranicím, jsem po dohodě mezi velením SS a generálním štábem wehrmachtu obdržel pokyn, abych SS-stíhací svazy rozšířil. Týkalo se to především stíhacího svazu Jihovýchod se štábem ve Vídni, stíhacího svazu Jihozápad v Porýní, stíhacího svazu Severozápad v Neustrelitz, podpořen byl též speciální svaz, kterému se neformálně říkalo prapor leteckých myslivců. K tomuto posílení jsem dostal k dispozici dva tisíce důstojníků a poddůstojníků z bývalé zvláštní divize armádního zpravodajství (Abwehru) s názvem Brandenburg.“

„K čemu bylo mužstvo stíhacích svazů SS cvičeno?“

„Především k tomu, aby vykonávalo vojenské úkoly související především s ústupovými operacemi, které nemohly být splněny řadovým vojskem.“

„Dá se tedy hovořit o vyčišťovacích akcích v předpokládaném ústupovém terénu?“

„Lze to tak vyjádřit.“

„Byly tyto akce zaměřeny hlavně proti partyzánským celkům, které operovaly v blízkosti frontové linie?“

„Samozřejmě, vyplývá to z logiky dění. Partyzáni pro nás představovali značné nebezpečí a znesnadňovali veškerou naši činnost.“

„Bylo přípravnými výcvikovými instrukcemi i průběžnými operačními pokyny jasně dáno, že akce stíhacích svazů budou mít tvrdou a ve svých důsledcích tedy také zstrašovací podobu?“

„Co vám k tomu mohu říci? Partyzánská válka jako taková, a platí to oboustranně, má vždy abnormálně tvrdou podobu a nelze v ní uplatnit běžná kritéria a konvence...“

„Týká se,“ přerušil ho major Staněk, „toto vaše měřítko také abnormální tvrdosti v postupu vůči civilnímu obyvatelstvu v dané oblasti?“

Vyslýcháný se na okamžik odmlčel a Ludmila Uhlířová neopomněla tuto pauzu zaznamenat do protokolu. „Vím, kam míříte,“ řekl potom Otto Skorzeny, „a je mi známo, že došlo i k velmi drastickým zákrokům. Nicméně musím konstatovat, že civilní obyvatelstvo, které napomáhalo partyzánům, se tím vědomě stávalo součástí tohoto nemilosrdného zápasu.“

„Se všemi důsledky?“

„Ano, se všemi důsledky, které z toho vyplývaly. Prohrávali jsme válku a byl to z naší strany zápas o přežití. Ale jestli si představujete, že jsem ve svém špičkovém velitelském postavení vydával rozkazy k tomu, aby se vypálila tamta či jiná venkovská chalupa...“

„Nepřeji si, abyste hovořil o mých představách,“ okřikl ho Staněk a položil přímou otázkou: „Zúčastnil jste se v dubnu 1945 protipartyzánských operací na Valašsku, kde došlo k hromadným zločinům proti lidskosti?“

„Ne.“

„Někteří z nižších velitelů stíhacích svazů SS, které vám rámcově podléhaly, naznačují něco jiného.“

„Pak tedy lžou, aby snížili svůj vlastní podíl odpovědnosti. Konfrontujte mne s nimi a řeknu jim to do očí.“

„Nepochybně jste ale během války na území protektorátu pobýval, ne?“

„V březnu 1942 jsem se léčil v Karlových Varech. Pak jsem se do protektorátu znovu dostal až 10. dubna 1945, kdy jsem na Moravě navštívil hlavní stan Schörnerovy skupiny armád Střed. S polním maršálem Schörnerem jsme krátce hodnotili rámcovou situaci a naše věcné a od propagandistického balastu oproštěné úvahy o tom, zda je možno udržet frontu, měly již dost pesimistickou podobu. Souběžně jsem obdržel zprávu, že dobytí Vídně ruskými jednotkami má neodvratnou podobu. Ihned jsem se tam rozjel. Jednak jsem potřeboval zjistit, jaká je

situace tamního stíhacího svazu Süd-Ost a zda nehrozí jeho obklíčení, a protože ve Vídni pobývala moje rodina, samozřejmě jsem se také zajímal o její osud. Dorazil jsem do Vídně, která působila jako mrtvé město a na mnoha místech hořela, zkraje noci a dozvěděl jsem se, že stíhací svaz byl přemístěn k obraně alpské pevnosti. Matčin dům jsem našel v ruinách, ale soused, který vylezl ze sklepa, mne ujistil, že matka, manželka i dcera včas unikly. Projel jsem kolem ruských linií do svého bytu v Döblingu, kde jsem posbíral několik loveckých zbraní, které pro mne měly trofejní hodnotu, a nechtěl jsem je nechat na pospas nepříteli. Poté jsem přes Waldviertel zamířil do Horních Rakous. O protektorát jsem v té době neměl naprosto žádný zájem.“

„Trváte tedy...“ hodlal major Staněk položit zpřesňující otázku.

„Už ne!“ zarazil ho dohlízející americký důstojník. „Domnívám se, že pan Skorzeny řekl vše, co jste potřebovali vědět.“ Úderem na dveře přivolal eskortu, podíval se na hodinky a oslovil zapisovatelku: „Slečno, zaznamenejte, prosím, čas ukončení výslechu.“

Uhlířová vepsala údaj do bloku: 15.45 hodin.

Povzdychla si a zvedla se ze židle.

„Nemělo cenu protestovat,“ vzpomínala na ty okamžiky s odstupem řady desetiletí, během nichž se změnila podoba světa. „Karty tam byly rozdány tak, jak byly rozdány, ač se nám to třeba nemuselo líbit. Sledovala jsem příchod svalnatých chlapíků z eskorty, měli na hlavách tradiční bílé přílby s označením MP a elitnímu zajatci v hodnosti SS-obersturmbannführera, kterého si Amíci tak úzkostlivě šetřili pro sebe, nasadili pouta. Ještě mezi dveřmi se mne pokoušel kontaktovat očima. Odvrátila jsem se. Kdepak, žádné zamilované pohledy, pane Skorzeny, máte toho na svědomí dost a dost, spoustu zcela nevinných lidských životů, stejně skončíte na šibenici, říkala jsem si odhodlaně – a byl to z mé strany takový ryze ženský druh pomsty. Jenomže...“

Ludmila Řičicová-Uhlířová se při vyprávění usmála a pokrčila rameny.

Slůvko „jenomže“ bobtnalo do podoby dějinné absurdity.

Ani v koutku duše by ji přece na jaře roku 1946 tam v Dachau nemohlo napadnout, že i z širšího hlediska byly, přidržíme-li se jejího příměru, rozdány karty jinak, než by si přála. Jak by mohla vytušit, že válečný

zločinec Otto Skorzeny se již za dva a čtvrt roku za velmi zvláštních okolností dostane na svobodu a zahájí v různých koutech světa další etapu svého neblahého působení, zatímco nejen ji, ale také zpravodajského důstojníka majora Staňka, bude zhruba v téže době čekat zúžený svět se zamřížovanými okny.

„Tak takhle, přesně takhle se uskutečnilo mé setkání s mužem se zjištěnou tváří,“ uzavírala svou vzpomínku paní Ludmila. „Vnímala jsem ho jako nacistického zločince, i když se mu nesporně nedala upřít osobní odvaha, předpověděla jsem mu šibenici – a až po letech, během nichž jsem sama jen se štěstím unikla oprátce, přežila komunistické mučírny i kriminály a teprve poté se začala znovu rozkoukávat, jsem se dozvěděla, jak hluboce jsem se v tomto svém odhadu mylila. Skorzeny se čile vyšplhal ze svého poválečného ponížení a začal znovu spřádat nitky zla. A ještě k tomu se stal legendou, pro mnohé dokonce obdivuhodnou legendou. Postava statečného chlapíka, kterého nic neudolá a ze zákulisí si vychutnává pocit moci, je velmi přitažlivá. A my oba, vy i já, velmi dobře víme, jak se to vychloubačné prokletí moci snadno může zvrtnout, leccos jsme o tom o jiných lidech a jiné době napsali. Takže...“ zauvažovala, „Otto Skorzeny, zbavený nálepky uměle přiživovaných legend, to by bylo nesporně přitažlivé téma. Známe se už dlouho, a neříkejte mi tedy, že jste o tom nikdy neuvažoval.“

Vyznělo to jako výzva.

Výzva od nesmírně statečné ženské, na jejímž pohřbu ve Strašnicích se – ač sama nikdy neměla vojenskou hodnost – bude střílet čestná salva jako uznání za její klíčová svědectví v řadě rehabilitačních procesů, jimiž se vracela čest, mnohdy již posmrtně, vojenským činitelům, postižených pouónorovou zvlí.

A ruku na srdce: lze takovéhle výzvě bez skvrnky na štítě vlastního svědomí odolat?

Nelze, prostě nelze.

KAPITOLA PRVNÍ

Vídeň: startovní plocha kariéry

„DOBYTÍ“ PREZIDENTOVA PALÁCE

Muž v čele dalších mužů zdolával schod za schodem.

„Posílá mě nová rakouská vláda, musím okamžitě mluvit s panem prezidentem!“ křičel.

Všichni byli v různorodě poskládaném civilním oblečení, ale působili nesmlouvavě a někteří z nich svírali v rukou k výstřelům připravené zbraně. Velitelé i mužstvo nepočtené jednotky, jejíž povinností byla spíš jen ceremoniální ochrana paláce ve vídeňské Rainerově ulici, kde sídlila rakouská hlava státu, byli zmateni. Vzhledem k tomu, že ze všech stran přicházely nikým nevyvracené, ale ani nepotvrzované zprávy o tom, že situace v zemi se z hodiny na hodinu mění a hrozí snad také vstup německé armády, se tito strážci paláce neodvažovali klást výraznější odpor.

Spíš prostě jen čekali, co bude dál.

Nepřehlédnutelný hluk v hale a na schodišti, ale především také čím dál silnější kravál, ozývající se z prostoru před budovou, přivolal prezidenta, který se dostavil dokonce i se svou krajně vyděšenou manželkou.

„Co se tu děje? Je zde někdo, kdo mi to vysvětlí?“ pobouřeně vykřikl šestašedesátiletý Wilhelm Miklas, rodák z jihočeské Volyně a představitel křesťansko-sociální strany, zvolený do této funkce již před deseti roky.

„Ano, já,“ sebevědomě mu odpověděl mluvčí těch, kteří do budovy vtrhli.

„Kdo jste, pane, a co chcete?“

„Jsem inženýr Otto Skorzeny a jednám z pověření spolkového kancléře Seyss-Inquarta, kterého jste podle informací, jež mám k dispozici, do této funkce povolal. Pokud mi dovolíte mu zatelefonovat, jistě vám pan kancléř moje slova osobně potvrdí.“

„A co ten zmatek venku?“

„Předpokládám, že se tam hromadí jednotky SA a mají v úmyslu vůči vám zasáhnout. Budete-li s tím souhlasit, půjdu jejich velitelům oznámit, že se nepokusíte jakýmkoli způsobem mařit tak jako tak neodvratný vývoj událostí a není tudíž důvod k jejich násilnému zákroku.“

Vyznělo to jako jednoznačné vydírání.

Prezident přesto přikývl.

Až do dneška odolával Hitlerovu nevybíravému nátlaku a odmítal jmenovat fanatického nacistu Arthura Seyss-Inquarta, rodáka z německé jazykové enklávy na Jihlavsku, spolkovým kancléřem. Nyní už se však situace pod hrozbou přímé německé agrese dostala tak daleko, že mu nezbývalo nic jiného, než stále ustupovat. Ostatně asi Wilhelm Miklas tušil, musel tušit, že hlavou státu, který zřejmě brzy, pravděpodobně v řádu hodin, ztratí svou suverenitu, zůstane již jen velmi krátkou dobu a nadále je pak jeho politický i lidský osud značně nejistý.

Patřil přece v dané historické chvíli – byl pátek 11. března 1938 – mezi poražené.

Inženýr Otto Skorzeny, se kterým prezident hovořil, se naopak řadil k vítězům. A ještě k tomu to byly okamžiky, kdy se poprvé v životě dotkl tepu „velké historie“.

OPERACE S KRYCÍM NÁZVEM „TROJSKÝ KŮŇ“ SE TOHO DNE PŘIBLÍŽILA K VYVRCHOLENÍ

Město na Dunaji, proslavené valčíky, dobrým vínem, řízky přes celý talíř a uměním žít, měnilo svou jindy tak pohostinnou tvář. Na ulicích se kupilo čím dál víc hloučků a vzrušeně debatovaly. Objevovalo se i mnoho uniforem, ale nikoli těch parádních, ve kterých jindy chodívali důstojníci na procházku a blýsknout se před dámami. Muži spolkového vojska, policie a četnictva měli pohotovost. Listy *Echo* a *Stunde* vyšly ve zvláštních vydáních. V *Amtliche Nachrichtenstelle* sdělovali, že v noci

na dnešek došlo ve Vídni k několika velmi vážným srážkám, k největší pak ve Floriangasse před nacisty vyhledávaným lokálem Roter Hahn, kde skupina mužů SA, tedy organizace, která v Rakousku působila protizákonně, napadla demonstrující katolické studenty ze spolku Austria. Jeden student byl těžce pobodán, dva další lehce zraněni. V Neubau ostřelovala bojůvka SA budovu Vlastenecké fronty. V tiskárně *Vorwärts*, kde se tiskl levicový *Kleines Blatt*, uskutečnila policie na základě anonymního udání prohlídku.

Den ubíhal v neklidu.

A večer, večer byl pak ještě vypjatější.

Co bude dál?

Každému, kdo se zajímal o veřejné dění, muselo být jasné, že k vyostření sváru o Rakousko, které bude mít dalekosáhlé následky, musí dříve či později dojít. Hned poté, co se hitlerovci zkraje třiatřicátého roku dostali k moci a v nadcházejícím období upevnili své postavení ve vlastní zemi i svou vojenskou sílu, začali se rozhlížet po zahraničí. A Rakousko, rodiště Adolfa Hitlera, který se hodlal stát „největším z Němců“, se z mnoha důvodů nabízelo jako první z řady dalších. „Jen hlupák by byl schopen nepochopit naše svaté úsilí o návrat Rakouska do lůna říše,“ vyjádřil se bez obalu bojechtivý Hermann Göring. Docházelo tudíž k neustálé podpoře nacistických a nacionálních skupin i vlivných jednotlivců uvnitř rakouské společnosti – a snad i proto byl tajný plán, vypracovaný v Německu součinností nejrůznějších institucí, označen názvem „Trojský kůň“.

Ne vše se ale dařilo tak rychle, jak by si přáli. Pokus o puč, při němž v červenci 1934 mladý hitlerovský fanatik Otto Planetta přímo v budově spolkového sněmu zavraždil kancléře Engelberta Dolfusse, byl policejními složkami s pomocí příslušníků domobrany především z řad dělníků a studentů rozdrčen a někteří účastníci vzpoury později dokonce odsouzeni a popraveni. Vedoucí činitele „třetí říše“, kteří nebyli zvyklí prohrávat, to pochopitelně rozběsnilo.

Nátlak se tudíž stupňoval.

Nevratného bodu dosáhl počátkem osmatřicátého roku.

„Chci Rakousko! A budu je mít. A budu je mít, ujišťuji vás, co nejdříve!“ prohlásil vůdce na tajné poradě.

Do svého pompézního horského sídla Berchtesgaden si v polovině února pozval rakouského kancléře Kurta von Schuschnigga. Jednání mělo neobyčejně dramatický průběh, Hitler na kancléře bez zábran křičel, nazval ho zrádcem historické německé krve a předložil mu dva ultimativní požadavky, z nichž nemínil ustoupit:

1. Vyhlásit amnestii a propustit na svobodu všechny, kteří jsou v Rakousku vězněni pro činnost podporující spojení Rakouska s Němcem, tedy i účastníky násilného puče ve čtyřiatřicátém roce.

2. Bezodkladně jmenovat předáka rakouských nacionálních socialistů dr. Arthura Seyss-Inquarta ministrem vnitra a veřejné bezpečnosti a svěřit do jeho pravomoci veškeré složky rakouské policie.

„A když odmítnu?“ zeptal se Kurt von Schuschnigg.

„Pak už se s vámi nehodlám o ničem bavit a o vše další se postarají tady pánové,“ odsekl Hitler a ukázal na generály Hugo Sperrla a Walthera von Reichenau, reprezentující při této schůzce k nástupu připravené síly wehrmachtu.

Uražený kancléř se vrátil do Vídně, splnil sice vůdcovy požadavky na amnestii a jmenování Seyss-Inquarta ministrem vnitra, ale dal také najevo své rozhořčení a 24. února 1938 ve spolkovém sněmu prohlásil: „Chceme udržovat s Německem přátelské styky, ale nemůžeme být donekonečna nuceni k dalším ústupkům. Musíme říci: dost, tak daleko a ne dále!“ Odpovědí byl záměrně vyvolávaný neklid po celé zemi. V den, kdy Schuschnigg pronášel svůj projev, demonstrovalo ve Štýrském Hradci na dvacet tisíc nacistů, kteří – za nečinného přihlížení Seyss-Inquartovy policie – strhli z veřejné budovy rakouský prapor a vyvěsili místo něho vlajku s hákovým křížem. Situace nabývala neúnosné podoby. Devátého března tedy kancléř při návštěvě Innsbrucku oznámil, že za čtyři dny – tedy 13. března – se bude v Rakousku konat plebiscit, v němž občané rozhodnou o příštím osudu země.

Reakce Berlína?

Vyloučeno – nepřichází v úvahu jakýkoli plebiscit, jehož výsledek by nemohli zcela ovlivnit!

„Udeříme!“ rozhodli se.

Do stavu nejvyšší pohotovosti byly uvedeny tři armádní sbory a podpůrné síly letectva. Jedenáctého března Němci zcela uzavřeli hranice

s Rakouskem. A Hermann Göring v několika za sebou následujících podvečerních a večerních telefonických rozhovorech se Seyss-Inquartem, jejichž těsnopisný záznam bude po válce jako důkazní materiál předložen Norimberskému tribunálu, svým příznačně neurvalým způsobem v podstatě odstartoval v Rakousku státní převrat.

Seyss-Inquart: „Dle vašeho pokynu... jsem navrhl spolkovému prezidentovi, aby mi předal úřad kancléře, taková procedura obvyčejně trvá tři až čtyři hodiny.... Útvarům SA a SS jsme dali pokyny, aby se ujaly pořádkové služby.“

Göring: „Nyní už se to tedy rozjelo... Prezident vám neprodleně musí jako spolkovému kancléři předat moc a přijmout vládu v takovém složení, jak bylo řečeno... Řekněte mu, že nyní jde do tuhého... A zařídte, aby nacionální socialisté v celé zemi povstali. Ať všude vyrazí do ulic... Jestli to Miklasovi nedocházelo za čtyři hodiny, určitě mu to potom dojde za čtyři minuty.“

O něco později Göring hovořil ještě otevřeněji.

„Pokud pokračují problémy s Miklasem, vyřešte je, ale už na tom mnoho nezáleží... Dáváme rozkaz vtáhnout do Rakouska, a vy se snažte uchopit moc. A upozorněte všechny rakouské vedoucí činitele na to, co vám nyní povím: Kdokoli by organizoval odpor, propadá okamžitě našim stanným soudům, stanným soudům okupačního vojska... Ať je to kdokoli, třeba i prezident. Je vám to jasné?“

Seyss-Inquart: „Ovšem.“

Göring: „Dobrá. Takže se pusťte do práce. Mnoho zdaru. Heil Hitler!“

Pokyn to byl jasný: pustili se tedy do práce.

Následovalo dění, jehož už jsme byli svědky. Velitel vídeňské 89. standarty SS Bruno Weiss, hodností SS-untersturmführer (podporučík), kryjící svou činnost pod pláštěm předsedy Německého tělocvičného svazu, pověřil svého již osvědčeného velitele oddílu SS-hauptscharführera (praporčíka) Ottu Skorzenyho, aby se postaral o izolaci spolkového prezidenta Wilhelma Miklase, který sice již v zásadních bodech ustoupil nátlaku, ale stále by ještě vahou svého postavení mohl leccos podniknout. „S radostí jsem se dal k dispozici,“ zapíše si o tom Skorzeny do svého deníku. Podle některých pramenů se poté

podílel na podobné akci v sídle říšského kancléřství, kde byl neurvalým způsobem zadržen právě odstavený kancléř Kurt von Schuschnigg.

Nesporně si Otto Skorzeny z hlediska triumfujících nacistů vedl schopně.

„O něco později mi kancléř Seyss-Inquart poděkoval srdečným stiskem ruky,“ pochlubí se ve svých pamětech a přidá poznámku: „Tenkrát jsem byl ještě mladý a naivní a velmi mne to potěšilo.“

Méně potěšeni byli jiní.

Rakouskem se začínala valit obludná vlna teroru, vyřizování si účtů s politickými protivníky, násilí, zatýkání a týrání. Průvodní jev, který se v historii vyskytuje vždy, když se k moci dostanou lidé nečestní a nízcí.

A je v tomto kontextu jen pozoruhodnou kuriozitou, že svržený rakouský kancléř Kurt von Schuschnigg, kterého Hitler osobně nenáviděl, ostatně jako každého, kdo se mu postavil do cesty, dopadl – zřejmě pod tlakem světového veřejného mínění – lépe než mnozí jiní. Od svého zadržení v březnu 1938 až do jara 1945 musel sice trávit čas v různých koncentračních táborech, ale byl zde držen v kategorii prominentních vězňů, což přinášelo četné výhody. V létě osmatřicátého roku mu dokonce umožnili, aby se oženil s hraběnkou Verou von Czerninovou, která s ním sdílela vězení, kde mu i porodila dceru. O řadu desetiletí později, v červnu 1961, usedne Kurt von Schuschnigg v St. Louis, daleko za oceánem, k psacímu stroji a sdělí německému publicistovi Juliu Maderovi svůj pohled na to, co se na jaře 1938 odehrálo:

„Zatýkácké akce, k nimž došlo ve Vídni dne 11. března a v následujících dnech uskutečňovaly výlučně oddíly SS... Pokud jde o sílu oddílů, který večer téhož dne obsadil budovu spolkového kancléřství, nemohu ji dnes přesně uvést. Myslím, že jich byly asi dvě stovky, pohybovali se v civilu a nebylo na první pohled vidět, že jsou ozbrojeni. Měli pásky na rukávech a do budovy je vpustil Seyss-Inquart... Obyčejně vystupovali funkcionáři SS v anonymitě, popřípadě používali jméno Müller... Formálně vlastně ani nebylo vysloveno nějaké mé zatčení, ale životní podmínky v internaci, do níž mne uvrhli, byly horší než později ve vězení, zacházení ponižující a jakákoli stížnost beznadějná. Zejména chování četných mladých důstojníků SS možno označit pouze jako skandální... O tom, že mé zatčení řídil Ing. Skorzeny, jsem se dozvěděl až po válce...“

Údajně se Skorzeny rozhodujícím způsobem podílel na řízení rakouského puče.“

SVĚDEK Z PRAHY

Svět chtěl pochopitelně vědět, co se v Rakousku děje.

Do Vídně se urychleně sjížděli novináři.

Mezi všemi jinými sem právě ve večerních hodinách pátku 11. března 1938 dorazil z Československa také František Kraus, česky i německy píšící redaktor listu *Prager Abendblatt* a dopisovatel řady dalších liberálně orientovaných periodik. Hlad ho zahnal do přeplněného Dom-Café nedaleko katedrály svatého Štěpána. Kdosi zapnul rozhlasový přijímač. Hlasatel oznámil, že nyní mimo program promluví k občanům spolkový kancléř dr. Kurt von Schuschnigg.

Kraus odložil příbor a podíval se na hodinky.

Bylo 19 hodin a 40 minut.

Neklid v místnosti zvolna umkl.

Schuschniggův hlas se při projevu znatelně chvěl: „Stojíme před velmi těžkým rozhodnutím. Berlín předložil spolkovému prezidentu Miklasovi ultimativní požadavek, aby jmenoval dr. Seysse-Inquarta spolkovým kancléřem. Nestane-li se tak, překročí německé vojsko ihned rakouské hranice... Prohlašuji v této chvíli před celým světem, že zprávy o tom, že v Rakousku teče krev, že dochází k dělnickým nepokojům a že vídeňská vláda není pánem situace, jsou od prvního do posledního slova vyhlány! Pan spolkový prezident Miklas mne pověřil, abych sdělil světu, že se podřizujeme násilí. Nechceme prolévat krev a nařídili jsme proto spolkovému vojsku, aby se v případě vstupu německých vojsk do Rakouska nestavělo na odpor. Loučím se s rakouským lidem s přáním: Bůh ochraňuj Rakousko!“

Následovala chvíle ticha, pak se ze všech stran začal ozývat vzrušený hovor.

„To je konec – víte, pane?“ oslovil Krause jeho náhodný společník od stolu a pak se zeptal: „Vy ale zřejmě nejste Rakušan?“

„Ne, přijel jsem z Československa.“

„Vás se to tedy netýká, můžete být šťastný.“

Šťastný?

Ale na jak dlouho, předvídavě napadlo Františka Krause, budoucího terezínského a osvětimského vězně, který jen shodou náhod unikne plynové komoře, ale nechal si tuto poněkud pesimistickou a tudíž v této chvíli krajně nevhodnou, leč také hluboce pravdivou myšlenku pro sebe.

UMĚNÍ VYCHUTNAT TRIUMF

Vše bylo jasné.

Rakousko přestávalo být Rakouskem. Německé vojsko se dávalo na pochod. A Hitler prý odletěl z Berlína do Mnichova: zřejmě se chystá osobně vtáhnout do své rodné země, kde býval kdysi nejposlednějším z posledních, a nyní ji tak lehce, až neuvěřitelně lehce získal. Krátce po dvacáté hodině se ve všech lokálech, obchodech a na ulicích znovu nahlas rozkřičela rádia. Tentokrát se však již neozval Schuschniggův rozechvělý hlas, nyní hovořil Arthur Seyss-Inquart, muž, který byl vybrán, aby v Rakousku sehrál roli prodloužené ruky hitlerovského vedení: „Vyzývám všechny formace nacionálně-socialistické strany, aby se okamžitě postaraly o naprostý pořádek. Nechť se nikdo neopovází postavit se přicházejícím jednotkám wehrmachtu do cesty!“

Ne, opravdu nikdo se jim nepostavil do cesty.

Vše, co se dělo, mělo ohromný spád: jako kdyby se najednou zrychlil čas.

V sobotu 12. března říšský ministr propagandy Goebbels přečetl v říšském rozhlase führerovu proklamaci: „Rakouský lid odmítá dosavadní vládu teroru a krve. Chce domů, Heim ins Reich! Dnes ráno překročili vojáci německého wehrmachtu, pancéřové oddíly, divize pěchoty a svazy SS po zemi i vzduchem rakouské hranice. Volá je nová vídeňská vláda. A já jako vůdce a říšský kancléř německého lidu již brzy vstoupím na půdu země, která je mou domovinou.“

Vstoupil – a to způsobem, v němž se obnažují patologické rysy jeho sebestředné nátury. Vybral si k návštěvě pokořené země neděli 13. března a nezvolil nabízející se leteckou cestu přímo do Vídně. Dlouhá kolona jeho doprovodu vyrazila z Mnichova a v 15.30 hodin projela poslední bavorskou vesnicí Simbach. Nedalo se pochybovat o tom, kde bude

první její zastávka. Hitlerovo rodné městečko Braunau am Inn. Takhle si s gusem triumfátora vybral svou trasu! Hrály hudby a stále se skandovalo: „Ein Reich, ein Volk, ein Führer!“ Hitler se usmíval: jako kdyby se nacházel v extázi.

Ještě téhož dne zvládl uvítání v Linci a v pondělí se vypravil do Vídně, která už se na jeho příjezd stačila připravit. Když se vozy přiblížily k Schönbrunnu, rozezněly se zvony všech vídeňských katedrál, kostelů i kapliček na předměstí. V dómu svatého Štěpána burácela *Missa sollemnis* nejslavnějšího z Vídeňáků (i když rodáka z porýnského Bonnu) Ludwiga van Beethovena. Masy vítajících byly doslova nepřehledné. Ti, kteří měli jiné smýšlení, a dosud se jich nedotkla smršť neustále probíhající perzekuce, zůstali raději doma. Vlevo od Hitlera se leskly brýle Seysse-Inquarta. Adolf Hitler byl oblečen v polní šedi, bez distinkcí, vzal na sebe působivou podobu řadového frontového vojína, jen Železný kříž připomínal jeho údajnou statečnost z první světové války. Konečně kolona dorazila na Schwarzenberger Platz k hotelu Imperial. U vchodu stála smíšená čestná stráž říšského wehrmachtu a rakouského spolko-
vého vojska.

Hitler ji pozdravil a zmizel ve dveřích hotelu.

Všechno ostatní, tedy jmenování dr. Arthura Seyss-Inquarta říšským místodržícím a velkolepá vojenská přehlídka, zbylo na úterý.

Na úterý 15. března 1938.

„Zdalipak by mě tehdy ve Vídni, kde jsem tomuhle všemu se značně stíněnými pocity přihlížel, mohlo třeba jen napadnout,“ v odstupu času zauvažuje český novinář František Kraus, „že za rok, na den přesně za rok, uvidím téhož Adolfa Hitlera na Pražském hradě.“

ZNAČNÁ ČÁST RAKOUSKA JÁSALA – A OTTO SKORZENY U TOHO NEMOHL CHYBĚT

Skorzeny si své dojmy zaznamenal do deníku, který mu později, až již všechno jásaní zapadne do nenávratně nicotné minulosti, poslouží k sepsání sebeoslavně laděných pamětí:

„Triumfální příjezd Hitlera do Vídně jsem viděl z velké výšky, a sice z horní části lešení postaveného kolem právě opravovaného muzea